

Zabezpieczanie sadów i upraw roślin jagodowych przed ptakami

2017-08-04

Co roku, przede wszystkim w okresie owocowania roślin - głównie czereśni, wiśni i borówek - do Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska napływają liczne pytania dotyczących płoszenia ptaków w sadach i uprawach. Poniżej prezentujemy przegląd metod zabezpieczania upraw wraz z opisem ich skuteczności.

Płoszenie hałasem

Najbardziej popularną metodą odstraszenia ptaków w uprawach sadowniczych jest metoda akustyczna. Należy przez nią rozumieć wszelkiego rodzaju urządzenia emitujące dźwięki, zwykle należące do jednej z dwóch grup: urządzenia biosoniczne emitujące głosy drapieżników i/lub przestraszonych ptaków oraz urządzenia hukowe (przede wszystkim armatki gazowe). Zaletą metod akustycznych jest ich stosunkowo niska cena oraz fakt jednorazowego ponoszenia kosztów (zakup i ewentualny montaż urządzenia). Stosowanie jakichkolwiek metod akustycznych niesie ryzyko, że – w szczególności, kiedy są one używane nieumiejętnie lub nadużywane, np. stosowane zbyt często, przez długie okresy czasu i bez nadzoru człowieka – ptaki przyzwyczajają się do dźwięków, które miały je odstraszać i zaczynają te dźwięki ignorować. W parze z niską ceną idzie więc niestety często brak skuteczności.



Metody akustyczne są też mało selektywne i w szczególnych przypadkach mogą stanowić zagrożenie dla populacji dziko występujących chronionych gatunków ptaków, czy nawet ssaków, które przebywają w okolicy uprawy. Coraz częściej powodują też lokalne konflikty sąsiedzkie. Hałas oddziałuje negatywnie przede wszystkim na ludzi, którzy w przeciwieństwie do ptaków, nie przyzwyczajają się do ciągłego huku i nie mogą zmienić miejsca zamieszkania na czas owocowania upraw.

Odstraszacze pasywne

Chyba najbardziej powszechną metodą zabezpieczania upraw (w szczególności owoców pestkowych) w Polsce jest montaż różnego rodzaju pasywnych odstraszaczy – klekoczących na wietrze metalowych puszek, migoczących pasków folii lub strachów na wórbie na kijach przymocowanych do koron drzew. Użycie tych środków nie wymaga zezwolenia, jest najtańsze, jednakże ich skuteczność jest jeszcze mniejsza niż metod akustycznych.

Siatki ochronne

Kolejnym typem rozwiązania (choćby korzystnym cenowo tylko na uprawach o niezbyt dużej powierzchni lub pojedynczych, przydomowych drzewach) stosowanym w polskich warunkach jest przykrywanie upraw siatkami ochronnymi, tworzącymi barierę mechaniczną, uniemożliwiającą ptakom przedostanie się do owocujących roślin. Zastosowanie tej metody (samo przykrycie roślin siatką) nie wymaga uzyskania zezwolenia właściwego organu i w przypadku dbałości o stan techniczny (szczelność przykrycia, brak dziur), jest ono skuteczne. Jednakże, należy pamiętać, że zabronione jest chwytanie i przetrzymywanie ptaków, jak również ich okaleczanie. Zdarzenia takie mogą (i często mają) miejsce w przypadku pozostawiania tak zabezpieczonej uprawy bez nadzoru. Właściciel powinien zadbać o to, żeby ten rodzaj zabezpieczenia był widoczny dla ptaków, gdyż to człowiek jest odpowiedzialny za ich zaplątanie się w niewidoczną dla nich sieć. Należy się w takim przypadku liczyć z ewentualnością naruszenia ww. przepisów. Zastosowanie mają tu również przepisy ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt, zgodnie z którymi zabrania się znęcania nad zwierzętami, przez co należy rozumieć zadawanie albo świadome dopuszczanie do zadawania bólu lub cierpień. Za znęcanie się nad zwierzętami może zostać wymierzona kara grzywny, ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. Ryzyko zaplątania się ptaków jest istotnie mniejsze, jeśli siatka ochronna jest naciągnięta (nie zwisa luźno). Ponadto należy wybierać sieci o możliwie małym oczku oraz możliwie grubym splocie, które będą bardziej widoczne dla ptaków. Nie można również zapominać o regularnym obchodzeniu sieci w celu sprawdzenia, czy nie zaplątały się w nią zwierzęta.

Ptaki drapieżne

Najskuteczniejszą, a zarazem najbardziej przyjazną środowisku metodą jest zastosowanie ochrony biologicznej w postaci zatrudnienia sokolnika z ptakiem drapieżnym. Szpaki i ewentualne inne owocożerne gatunki ptaków posiadają naturalny instynkt ucieczki przed drapieżnikiem, więc szybko opuszczą uprawę, którą uznają za teren łowiecki sokoła lub jastrzębia. Metoda sokolnicza jest też wysoce selektywna. Sokolnik może wybrać czas i miejsce wypuszczenia drapieżnika w zależności od potrzeb, więc zastosowanie tej metody nie wywołuje negatywnego wpływu na inne gatunki zwierząt. W związku z faktem, iż ptak drapieżny porusza się praktycznie bezszelestnie, ochrona biologiczna nie powoduje żadnego hałasu. Na zastosowanie tej metody należy jednak mieć zezwolenie (bądź musi je posiadać wykonujący usługę sokolnik) i chociaż bardzo skuteczna, jest ona stosunkowo droga.

Wiązka lasera

Obiecujące wyniki w stosunku do innych gatunków zwierząt (gęsi, mewy, kormorany) daje stosowanie różnego rodzaju urządzeń emitujących skupioną wiązkę zielonego lasera. Powoduje on u ptaków strach i natychmiastową ucieczkę. Stosowanie zielonego lasera jest bezgłośnie, a w przypadku używania ręcznych urządzeń emitujących, również bardzo selektywne (możliwość skierowania wiązki lasera w kierunku stada, a nawet konkretnych osobników). Informacje o skuteczności tej metody pochodzą z doświadczeń zagranicznych, gdzie jest ona stosowana m.in. w portach lotniczych dla odstraszenia żerujących na otwartej przestrzeni ptaków, w celu zapewnienia bezpieczeństwa ruchu powietrznego. Skuteczność zielonego lasera w sadownictwie stwierdzono natomiast w Holandii (przetestowano na kawkach i gawronach). Jednak z uwagi na fakt, że zgodnie z wiedzą Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, metoda nie była jak dotąd stosowana w Polsce należy mieć świadomość braku pewności zadowalających rezultatów jej zastosowania w warunkach polskiego sadownictwa. Należy ponadto mieć na uwadze, że wiązka lasera powinna być bezwarunkowo zawsze kierowana w dół (w sadach należałoby więc używać lasera lub umocować urządzenie automatyczne na wysokości równej lub wyższej niż szczyty koron drzew). Wynika to ze względów bezpieczeństwa ludzi oraz z ograniczenia wprowadzonego ustawą z dnia 3 lipca 2002 r. Prawo lotnicze, która zabrania m.in. emitowania lub powodowania emisji (...) wiązki lasera lub światła z innych źródeł w kierunku statku powietrznego w sposób mogący spowodować oślinkanie, oślepienie lub wystąpienie poświaty.

[Więcej informacji na temat zasad i metod zabezpieczania upraw przed ptakami](#)